

Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler

İÇERİK

- Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler
- Psikolojik Faktörler: Yetenek, İlgi, Kişilik, Mesleki değerler
- Sosyolojik Faktörler: Aile, sosyoekonomik düzey
- Cinsiyet
- Ekonomik ve Politik Faktörler

Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler

Psikolojik Faktörler

- I. Yetenek
- II. İlgi
- III. Kişilik
- IV. Meslek değerleri

a) Yetenek

- **Tanım 1:** Çeşitli alanlarda sergilenebilen performans kapasitesi.
- **Tanım 2:** Öğrenme gücü
- **Tanım 3:** Bir iş, görev ya da faaliyeti diğer insanlara göre daha başarılı ve daha hızlı bir şekilde yapabilme yetisi.
- **Tanım 4:** Her hangi bir davranışı (bilgi veya beceriyi) öğrenebilmek için doğuştan sahip olunan gizilgücün (kapasitenin) çevre ile etkileşim sonucu geliştirilmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmı”

Genetik: Yetenek görece durağanlık gösterir.

Çevresel faktörler : Yetenek zamanla geliştirilebilir.

Yeteneğin Kaynağı

Yetenek – Beceri Farkı

Beceri ve yetenek kavramları birbirine yakın anlamlar içermekle birlikte, bu ikisi arasında ince bir fark vardır.

Yetenek, bireyin performansına yansıtacağı potansiyel iken; beceri, bireyin ondan istenen işi yapabilecek düzeyde olması anlamına gelir.

Bir başka ifade ile beceri; potansiyel, ilgi ve koşulların etkileşimi sonucunda gelinen noktayı gösterir.

Zihinsel yetenekler: Daha çok düşünme, muhakeme, okuma, yazma, matematiksel usavurum gibi zihinsel kapasite ile ilgili olan yeteneklerdir.

Psikomotor yetenekler: Kaslar ve bedenle yapılan aktivitelerde, reaksiyon zamanı, reaksiyon hızı, duyarlılık, bedensel koordinasyon olarak kendini gösterir.

Duyusal veya algısal yetenekler: Bir uyarıcıyı algılama ya da fark etmeyi sağlayan görsel, işitsel kapasite ile ilgilidir.

Fiziksel yetenekler: Kas gücü, kardiyovasküler dayanıklılık ve bedensel olarak yapılabilen hareket kalitesi ile ilişkilidir.

Yetenek Alanları

Genel Yetenek Test Bataryasına Göre Yetenek Sınıflandırılması

Yetenek Sınıflandırılması

Zeka: Genel öğrenme becerisi. Okulda başarılı olmak için gerekli olan genel akademik yetenek.

Sözel Yetenek: Sözcüklerin anlamını bilme, sözcüklerle akıl yürütme, okuduğu bir metni anlama ve bir düşüncüyü sözcüklerle etkili bir biçimde anlatabilme yeteneği.

Sayısal Yetenek: Aritmetik hesaplamaları hızlı ve doğru bir biçimde yapabilme yeteneği.

Uzay-Mekân İlişkileri Yeteneği: Cisimlerin uzaydaki biçimlerini algılama, cisimleri iki veya üç boyutlu olarak görebilme veya geometrik şekilleri farklı açılardan baktığında anlama yeteneği.

Yetenek Sınıflandırılması

Şekil Algısı: Bir cisim, resim veya grafik üzerindeki ayrıntıları algılama veya birbirine oldukça benzeyen iki görseli karşılaştırabilme ve aralarındaki küçük farklılıkları görebilme yeteneği.

Büro İşleri Yeteneği: Yazılı bir metinde ya da tablodaki detayları algılayabilme, iki ayrı metin arasındaki farklılıkları görebilme, sözcük veya sayısal verileri düzeltebilme ve aritmetik hesaplamalarda algısal hatalar yapmama yeteneği.

Motor Koordinasyon: Göz ile eli veya göz ile parmakları hızlı, doğru ve koordineli bir biçimde hareket ettirebilme yeteneği.

Parmak Becerisi: Küçük cisimleri parmakla hızlı, doğru ve istenen yöne hareket ettirebilme veya istenen yere koyabilme yeteneği.

El becerisi: Elleri çabuk ve ustalıkla kullanabilme yeteneği.

b) İlgi

- Bir etkinliğin özünden elde edilen **doyum**.
  - belli faaliyetlere isteyerek **yönelme**,
  - bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetlere **tercih etme** ve
  - bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine dinlenmişlik, bıkkınlık yerine **devam etme isteği** duyma durumlarında varlığına hükmettiğimiz bir iç uyarıcıdır.

Bazı ilgi türleri

Temel Bilim İlgisi

Sosyal Bilim İlgisi

Canlı Varlık İlgisi

Mekanik İlgisi

İkna İlgisi

Ticaret İlgisi

İş Ayrıntıları İlgisi

Edebiyat İlgisi

Güzel Sanatlar İlgisi

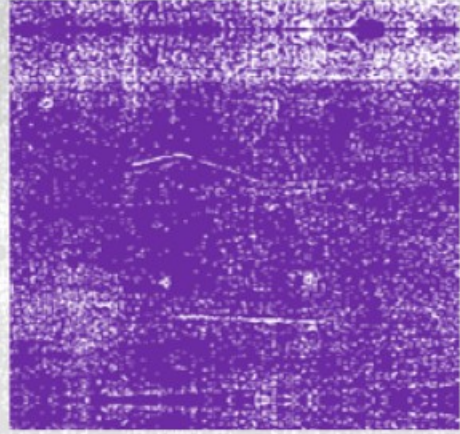

Müzik İlgisi

Sosyal Yardım İlgisi

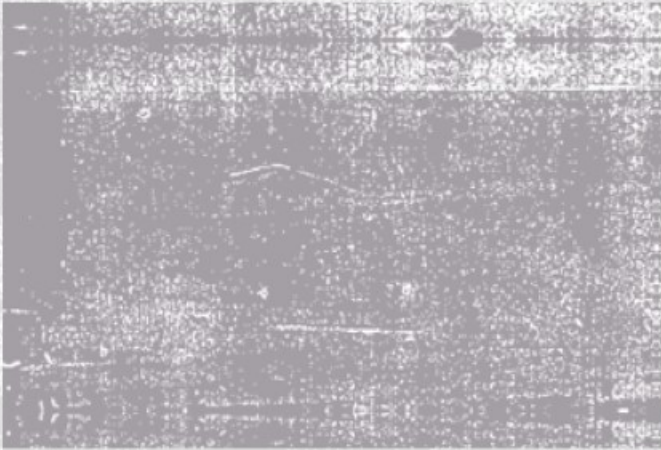
İlgileri Belirleme Yöntemleri

▪ **İfade Edilen İlgiler:** Bireyin sözcükleriyle ifade ettiği ilgiler.

▪ **Gözlenen İlgiler:** Bireyin yaptığı faaliyetlere bakarak anlaşılacak ilgiler.

▪ **Envanterle Ölçülen İlgiler:** Bireyin ilgilerini bir dizi maddeden oluşan envanterlerle ölçülen ilgiler.

c) Kişilik Özellikleri

- Tanım: İnsanın çevreye kendine özgü bir biçimde uyum sağlamasını belirleyen karakterinin, duygusal, bilişsel ve fiziksel yapısının nispeten kararlı ve durağan bir biçimde örgütlenmesidir (Eysenck, 1970).

Kiřiliđin Sınıflandırılması

Holland'a Göre Kişilik Tipleri

1. Gerçekçi
2. Araştırmacı
3. Sanatçı
4. Sosyal
5. Giriřimci
6. Gelenekçi

Beř Faktör Kişilik Modeli

1. Nevrotizm
2. Dıřadönüklük
3. Yaşantılara açık olma
4. Uyumluluk
5. Sorumluluk

Meslek Değerleri

- Bir mesleğe girme sonucunda o mesleğin getirilerinden elde edilen doyumdur.
- Meslek değerleri, bir mesleği birey için değerli kılan özelliklerin, bir başka ifade ile bir meslekten beklenen doyum türlerinin sıralaması anlamına gelir.

KAYNAKÇA

Kuzgun, Y.(2014). *Meslek rehberliği ve danuşmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.

Siyez D.M., & Mutlu aykuř T. (2020). *Yařam Boyu Kariyer Geliřimi (Ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.

Yeřilyaprak, B.(2019). *Mesleki rehberlik ve kariyer danuşmanlığı (Ed.)*. Ankara: Pegem Akademi.

Teşekkürler